

Kuntien ikääntyneiden asumisen ennakointia vahvistettava

Jeremias Kortelainen Owl Group Oy
Olli Oosi Owl Group Oy
Katariina Välikangas

Kuntien tulee huomioida ikääntyneiden tulevaisuuden asumistarpeet ja parantaa asuinoloja

Ympäristöministeriö toteuttaa kolmivuotista ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmaa, jonka yhtenä painopisteenä on ikääntyneiden oman ja kuntien asumisen ennakoinnin ja varautumisen vahvistaminen. Kuntien ennakointi ja varautuminen on tärkeää ikääntyvän väestön asuinolojen parantamisessa.

Ohjelmaan liittyen toteutettiin ikääntyneiden asumisen ennakoinnin ja varautumisen tueksi selvitys, jonka painopisteenä olivat kuntien ennakoinnin ja varautumisen käytössä olevat keinot ja tulevaisuuden tarpeet. Näitä taustoitettiin ikääntyneiden väestörakenteen, asuinolojen ja asumistarpeiden kuvauksella.

Selvityksessä suositellaan, että jatkossa kuntien tulee:

- Vahvistaa ikääntyneiden asumisen kehittämistä osana strategista päätöksentekoa ja toimeenpanoa sekä sisällyttää asuminen nykyistä vahvemmin suunnitelmiinsa.
- Panostaa asuinolojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja pitkäjänteisesti.
- Hyödyntää monipuolisesti erilaisia tietolähteitä sekä kartoittaa ikääntyneiden toiveita ja tarpeita huomioiden myös nuoremmat sukupolvet.
- Kartoittaa omien kiinteistöjensä hyödyntäminen ikääntyneiden asumiseen sekä ARA-asuntokannan korjaaminen ikääntyneille sopivaksi.
- Lisätä ikääntyville suunnattua asumisen neuvontaa ja opastusta.

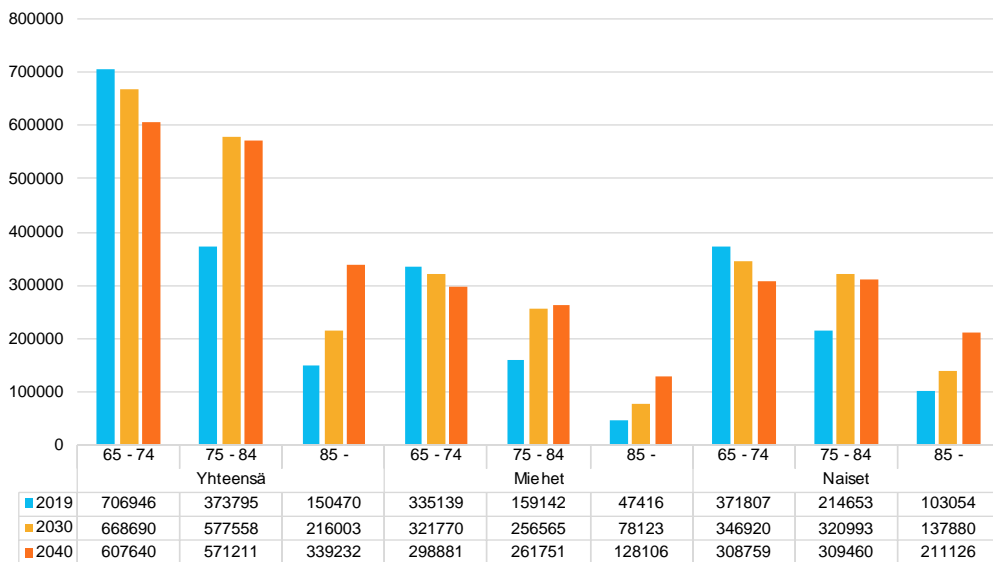
Kuntien kehittämisresurssit ovat kapeat ja siksi valtion tulee:

- Vahvistaa ikääntyneiden asumisen ennakointia ja varautumista osana vanhuspalvelulain toteuttamista ja sisällyttää asuminen vanhuspalvelulain 5 §:n mukaiseen suunnitelmaan ikääntyneen väestön tukemiseksi.
- Tukea kuntien asumisen ennakointia ja varautumista pitkäjänteisesti.
- Jatkaa ARA-asuntokannan kehittämisen tukemista ikääntyneille soveltuvaksi.

VÄESTÖN IKÄRAKENTEEN MUUTOS JATKUU, KUNNILTA TARVITAAN TOIMIA

Väestöennusteen perusteella vuonna 2040 yli 200 kunnassa useampi kuin joka kolmas asukas on yli 65-vuotias.¹ Määrä on yli kaksinkertainen vuoteen 2019 verrattuna. Jo vuonna 2030 joka neljäs suomalainen on yli 65-vuotias. Ikääntyneistä valtaosa asuu kotona, ja osuus kasvaa vuosi vuodelta. Kotona asumista voidaan tukea parantamalla asuinoloja ja edistämällä monipuolisten ja tarpeisiin vastaavien asumisratkaisujen saatavuutta.

Tärkeintä ikääntyneiden asumisen kehittämisessä on riittävän varhainen ennakointi ja varautuminen. Keskeisiä toimijoita tässä ovat kunnat ja kansalaiset itse. Väestörakenteen muutoksesta huolimatta ikääntyneiden asumiseen ei vielä kiinnitetä kunnissa riittävästi huomiota. Pitkäjänteinen kehittäminen on ollut vähäistä, vaikka keinoja ja työkaluja on saatavilla.

Ikääntyneet 2019, 2030 ja 2040 (Tilastokeskus, väestöennuste 2019)

Ikääntyneiden asumisen ennakointia ja varautumista tuetaan

Ympäristöministeriö on käynnistänyt kolmivuotisen ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelman² parantamaan ikääntyneiden asuinoloja. Painopisteinä ovat ikääntyneiden ja kuntien asumisen ennakoinnin ja varautumisen vahvistaminen, ikääntyneille sopivien asuntojen korjaamisen, kehittämisen ja rakentamisen tukeminen sekä ikä- ja muistiystävällisten asuinympäristöjen kehittämisen tukeminen.

Ikääntyneiden asumisen – ennakointi ja varautuminen kunnissa selvityksen tavoitteena oli tarkastella kuntien ja kansalaisten asumisen ennakoinnin ja varautumisen tilaa sekä esittää keinoja vahvistaa niitä. Sen tuloksena annettiin toimenpidesuosituksia kuntien ikääntyneiden asumisen ennakointi- ja kehittämistyöhön.

Selvityksen aineisto ja menetelmät

Selvitys jakautui viiteen työpakettiin, joissa ikääntyneiden asumista tarkasteltiin eri näkökulmista. Keskeisiä menetelmiä ja aineistoja olivat tilasto- ja paikkatietotarkastelut väestö- sekä rakennus- ja huoneistorekisteritiedoilla, asiantuntija- ja viranhaltijahaastattelut, kirjallisuuskatsaus sekä sähköiset kyselyt kaikkien kuntien viranhaltijoille, luottamushenkilöille ja vanhuseuvostoille. Kerättyä aineistoa käsiteltiin yhdessä kuuden kunnan ja yhden maakunnan kanssa työpajoissa, joissa kartoitettiin lisäksi keskeisiä ikääntyneiden asumisen ennakkoinnin ja varautumisen haasteita ja ratkaisuja. Kansainvälisessä tarkastelussa käsiteltiin ikääntyneiden asumisen ennakkoinnin ja varautumisen ratkaisuja Irlannissa, Islannissa ja Isossa-Britanniassa. Selvityksen lähestymistapa ja aineistot kysymyksittäin näkyvät oheisessa taulukossa.

Taulukko 1. Selvityksen kysymykset, lähestymistapa ja aineistot.

	Kysymys	Lähestymistapa ja aineistot
Työpaketti 1.	a) Miten ikääntynyt väestö jakautuu ikärakenteen ja sosioekonomisen aseman mukaan maan eri osissa ja erilaisissa kunnissa nyt ja tulevaisuudessa? b) Millaisia ovat ikääntyneiden asumisolot nyt ja tulevaisuudessa ja millaisia ongelmia muodostuu iän karttuessa ja toimintakyvyn heikentyessä?	- Tilastotarkastelu paikkatietoaineistoilla valtakunnallisesti ja case-kunnittain - Täydennetään kirjallisuuskatsauksella varsinkin ongelmien muodostumisen ja toimintakyvyn heikkenemisen teemoja
Työpaketti 2	Millaisia ovat iäkkään väestön asumistarpeet ja -toiveet eri alueilla?	- Kirjallisuuskatsaus - Asiantuntijahaastattelut - Sähköiset kyselyt - Alueellinen tiedonkeruu ikääntyneiltä case-kunnissa
Työpaketti 3	a) Millaisia keinoja asumisen ennakointiin ja varautumiseen on olemassa? b) Millä tavoin kunnat ovat varautuneet tällä hetkellä ikääntyneiden asumistarpeisiin ja ikääntymisen mukanaan tuomiin haasteisiin asumisen ja asuinympäristöjen osalta?	- Aiempien ennakointikäytäntöjen kartoittaminen - Haastattelut - Kyselyt viranhaltijoille ja kuntien päätöksentekijöille - Edellä kerätyn tietopohjan perusteella yhteiskehittelyn työpajat case-kunnissa
Työpaketti 4	Millaisia aihepiiriin liittyviä kansainvälisiä hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä voidaan soveltaa Suomen olosuhteisiin ja toimintaympäristöön?	- Kirjallisuuskatsaus (tutkimukset, selvitykset, hankeraportit) - Haastattelut - Arviointikehikon rakentaminen ja hyvien käytäntöjen tarkastelu
Työpaketti 5	Mitkä ovat keskeisiä vaikuttavia toimenpide-ehdotuksia ennakointiin ja varautumiseen kansalaisten, kuntien/kuntayhtymien, valtion ja muiden toimijoiden osalta?	- Kerätyn tiedon analyysi ja raportointi - Varautumisen toimintamalleja case-kuntien kokemusten perusteella eri kokosiin kuntiin - Valtakunnallinen tulostyöpaja

Tulokset ja johtopäätökset

Ikääntyneitä on eniten kaupungeissa, maaseudulla osuus suurin

Vuoden 2019 lopussa maassamme oli yli 1,2 miljoonaa yli 65-vuotiasta asukasta. Yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa 2030- ja 2040-luvuilla, mutta kasvu hidastuu 2030-luvun aikana. Vanhempien ikäluokkien määrä kasvaa edelleen. Suhteellisesti määrä kasvaa eniten kaupunkien kehyskunnissa, mutta iäkkään väestön osuus on suurin maaseudulla. Ikääntyneille tyypillistä on asuminen yksin ja keskimäärin vanhemmissa rakennuksissa kuin muu väestö. Iän noustessa muuttaminen on aiempaa harvinaisempaa, ja asunnon vaihtamisen taustalla vaikuttaa usein jokin asuin ympäristön toimivuuteen liittyvä tekijä.

Ikääntyneet eivät ole yhtenäinen ryhmä – myös asumisen tarpeet vaihtelevat yksilöllisesti

Yksilölliset tarpeet riippuvat siitä, minkälaisia toiveita ja painotuksia kullakin hyvään elämänlaatuun sisältyy esimerkiksi palveluiden saatavuuden tai tutussa asunnossa asumisen välillä. Nämä vaihtelevat iän perusteella, mutta myös ikäluokkien sisällä. Soveltuva asumisratkaisu riippuu paitsi toimintakyvystä, myös esimerkiksi taloudellisesta tilanteesta ja kertyneestä varallisuudesta.

lääkkäät kokevat muita ikäryhmiä useammin ongelmia terveyden, toimintakyvyn, talouden, sekä asuinympäristön osalta, mutta valtaosa ikääntyneistä on tyytyväisiä elämänlaatuunsa. Toimintakyvyn ongelmat alkavat tyypillisesti 80 ikävuoden jälkeen ja liittyvät usein asunnon tai asuinympäristön ongelmiin.

Tarjolle monipuolisia ratkaisuja erilaisiin tarpeisiin

Ikääntyneiden asumiseen on tarjolla erilaisia ratkaisuja, jotka lähtevät itsenäisestä kotona asumisesta kaikenikäisten joukossa ja päättyvät ympärivuorokautiseen hoivaan, jos palveluiden tarve sitä vaatii. Väliin sijoittuvat erilaiset ikäspesifit ratkaisut kuten senioritalot, yhteisöllinen asuminen ja palvelukorttelit. 2010-luvun loppua kohti kuntien painopiste on ollut kevyemmissä asumisratkaisuisa. Tällä hetkellä tehostetun palveluasumisen paikkoja on runsaasti tyhjillään.

Valtaosa ikääntyneistä asuu omassa kodissaan, joten kotona asumista tukevat toimenpiteet ovat ensisijaisia. Ikääntyneiden tärkein asumistoive onkin se, että kotona voisi asua mahdollisimman pitkään. Asumiselta toivotaan kohtuuhintaisuutta, esteettömyyttä ja sijaintia lähellä keskeisiä palveluita, kuten kauppaa ja apteekkia. Ikääntyneet toivovat asumisensa mahdollistavan yhteisöllisyyttä esimerkiksi siten, että asuinympäristöstä löytyy kohtaamispaikkoja. Varsinaisia yhteisöllisiä asumismuotoja haluaisi kuitenkin vain pieni osa ikääntyneistä.

Kansainvälisesti kuntien kehittämistyössä keskeistä on pitkäjänteinen ja sektorirajat ylittävä yhteistyö

Kansainvälisen katsauksen kunnissa yhteistyössä on panostettu kaikille soveltuvien asuinalueiden kehittämiseen. Asumisen kehittämisessä on tunnistettu eri elämänvaiheiden ja -tilanteiden vaikutus asumiseen sekä asuin- ja elinympäristöihin kohdistuviin odotuksiin. Hyviä Suomeen sovellettavia esimerkkejä ovat Irlannissa kuntien toteuttamissuunnitelmat siitä, miten ne varautuvat ikääntyneiden asumistarpeisiin tulevaisuudessa ja Suur-Manchesterin alueen kumppanuus ikääntyneiden kanssa, jonka kautta he ovat voineet osallistua oman elämän ja asumisen suunnitteluun. Islannissa kolmannen sektorin asuntotuotannon kanssa on luotu erilaisia palvelualueita asumisvaihtoehtoineen, joissa tavoite on ollut alueen kaikkien ikääntyneiden hyvän asumisen mahdollistaminen.

Ikääntyneiden asuminen liian vähällä huomiolla kunnissa ja kuntayhtymissä

Ennakoinnin ja varautumisen tilanteeseen vaikuttavat kunnan koko ja poikkihallinnollisen yhteistyön perinne. Suuremmissa kunnissa on käytössä enemmän tietolähteitä ja toimintamalleja, ja niissä tietoisuus ikääntymisestä sekä sen tuomista tarpeista on parempaa, vaikka todellisuudessa varautumistarpeet ovat suurempia pienemmissä kunnissa.

Kuntien viranhaltijat tunnistivat ennakoinnin ja varautumisen haasteita eniten keskisuurissa kunnissa, joissa väestön tarpeita ei enää tunneta niin tarkasti eikä yhteistyö viranhaltijoiden

välillä toteudu ilman erityistä koordinoitua. Suurissa kaupungeissa ikääntyneiden asumisen ennakkointiin ja varautumiseen on panostettu erikseen. Pienimmissä kunnissa haasteena ovat puutteelliset resurssit.

Asumisen kehittäminen on huomioitu strategisella tasolla – käytännön ennakkoinnin ja varautumisen toimenpiteitä tehdään harvoissa kunnissa

Kunnat jakautuvat sen suhteen, näkyykö ikääntyneiden asuminen kunnan strategiassa tai jossakin muussa keskeisessä strategiassa, joka ohjaa asumiseen liittyvää suunnittelua. Selvityksen kyselyjen perusteella suurimmassa osassa kunnista (71 %) nähtiin, että kunnassa on olemassa strateginen näkemys ikääntyneiden asumisen kysymyksiin. Toisaalta THL:n tuoreen kyselyn perusteella vain neljäsosa kunnista on tehnyt ikäasumisen ennakkointisuunnitelman, joka on osa vanhuspalvelulain 5 §:n mukaista suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi.

Strategista otetta tarvitaan, mutta se ei riitä yksinään. Strategian eteneminen toimenpiteiksi tai edes toimenpideohjelmiksi on harvinaista, varsinkin pienissä kunnissa. Ennakkoinnin ja varautumisen erilaisia toimenpiteitä on eniten käytössä suurissa kaupungeissa, joissa ikääntyneiden osuus väestöstä on pienempi, mutta määrä on merkittävä. Pienimmissä kunnissa vaihtelu toimenpiteiden käytön laajuudessa on suurta.

Kunnissa ei hyödynnetä riittävästi erilaisia tietolähteitä, jolloin tietopohja jää vajaaksi. Tarkkoja tietolähteitä käyttää pieni osa kunnista, vaikka esimerkiksi rakennus- ja huoneistorekisterin tiedot olisivat kunnille maksutta saatavilla kahdesti vuodessa. Kyselyt alueen ikääntyneille keräävät yleensä hyviä vastausmääriä, mutta niitä toteutetaan vain alle kolmasosassa kunnista. Ennakkoinnissa parhaat käytännöt liittyvät omiin väestöennusteisiin asuinaluekohtaisesti ja kehittyvillä seuduilla uusien asuinalueiden suunnittelussa ikäystävällisyyden huomioimiseen. Parhaimmillaan tähän yhdistyy paikkatietojen hyödyntäminen analyysissa.

Ikääntyneiden näkemys ennakkoinnissa ja varautumisessa vanhusneuvostojen kautta

Vanhusneuvostot ovat viranhaltijoiden vastausten perusteella merkittävä toimija ikääntyneiden asumistarpeiden tietopohjan näkökulmasta, mutta itse vanhusneuvostojen jäsenet näkevät osallistumismahdollisuutensa olevan heikkoja. Vähiten vanhusneuvostot osallistuvat käytäntöä lähellä olevien toimenpiteiden suunnitteluun.

Ennakkoinnissa ja varautumisessa ”ikääntyneitä” käsitellään usein yhtenäisenä ryhmänä, mutta tulevaisuuden ikääntyneiden toiveita ja tarpeita tunnetaan vielä vähän. Monet kunnat ovat lisänneet suoraa tiedonkeruuta myös asukkailta erilaisten kartoitusten ja kyselyjen muodossa. Ennakkoinnin ja varautumisen tueksi tulevaisuuden tarpeista ei ole kuitenkaan vielä riittävästi tutkimustietoa.

Poikkihallinnollinen yhteistyö ikääntyneiden asumisen ennakkoinnissa ja varautumisessa on välttämätöntä

Strategian toimeenpanossa yhteistyön tulisi perustua yhteistyörakenteisiin, kuten työryhmiin, jotka on kunnassa selkeästi nimetty ja joilla on riittävästi toimivaltaa tehdä ehdotuksia ikääntyneiden asumisen kehittämiseksi. Lisäksi tarvitaan yhteistä tavoitteenasettelua ja tavoitteiden seuranta. Asumiseen varautuminen ei yleensä ole laaja-alaista, eikä se huomioi monipuolisesti kuntien käytössä olevia keinoja kuten uustuotantoa, nykyisen kannan korjaamista,

asumisratkaisujen monipuolistamista, asuinalueiden ikäystävällisyyden edistämistä tai asumisen yhteisöllisyyden tai lähipalvelujen tarjonnan kehittämistä. Ikääntyneet osallistuvat strategisen tahtotilan luomiseen vaihtelevasti.

Asuinalueiden näkökulma ja asumisvaihtoehdot esiin

Ikääntyneiden asumisen ennakkoinnissa ja varautumisessa korostuvat edelleen ikääntyneiden palvelujen kehittäminen. Laaja asumisen ja asuinympäristöjen kehittäminen näkyy strategioissa vain harvoin. Ikääntyneiden asumisen vaihtoehtojen monipuolinen kehittäminen edellyttäisi nykyistä kokonaisvaltaisempaa tarpeiden kartoittamista siten, että se kattaisi erilaiset asumismahdollisuudet ja uudet asumisen teemat, kuten välimuotoisen asuminen. Pienissä kunnissa kehittämistoimenpiteet koskevat lähinnä yksittäisiä kohteita.

Korjausrakentaminen ja viestinnän keinot ovat mahdollisia kaikille kunnille

Kiinteistöjen korjausrakentamista ja ARA-kohteiden korjaamista ikääntyneille soveltuvaksi on hyödynnetty vielä vähän. Kunnan oman asuntokannan korjaamisen näkökulma ei yhdisty ikääntyneiden asumiseen. ARA-kohteiden korjaamiseen ikääntyneille on ollut mahdollista saada korjausavustusta vuoden 2020 alusta lähtien. Sitä on haettu vielä vähän.

Kotona asumiseen liittyvää kuntalaisille kohdistuvaa viestintää on vahvistettava. Neuvonta kunnissa painottuu sote-palveluihin ja toimintakykyyn asumisen jäädessä vähemmälle huomiolle. Asumiseen liittyvä neuvonta on tarpeen jo ennen kotipalvelujen piiriin pääymistä. Hyviä käytäntöjä ovat taajamissa ja kyläkeskuksissa järjestöjen kanssa yhteistyössä toteutettavat asumisen infotilaisuudet ja soitot iäkkäille. Korjausneuvontaa voidaan tehdä järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Kansalaisten henkilökohtaisesta varautumisesta ja siitä, millainen siihen liittyvä päätöksentekoprosessi on, ei tiedetä tarpeeksi. Omaan varautumisen tarpeeseen herätään kuitenkin yleensä liian myöhään. Kuntalaisten on tarpeen ennakoida omaa asumistaan ja pärjäämistään pidemmällä aikaperspektiivillä, mutta sen tueksi tarvitaan tietoa vaihtoehtoista ja mahdollisuuksista.

Kuntien resurssit ikääntyneiden asumisen ennakointiin ja varautumiseen koetaan vähäisiksi

Ennakointityötä tehdään usein oman toimen ohella, ja monissa suurissa kunnissakaan asumisen kehittämiseen ei ole vastuutahoa, jolloin asia jää helposti hallintokuntien väliin. Sosiaali- ja terveystalvelujen uudistaminen osana maakuntien uudistamista on jatkunut pitkään, ja siihen liittyvä odotus toimintaympäristön muutoksesta heikentää sosiaali- ja terveystoimen sitoutumista ikääntyneiden asumisen kehittämiseen.

Ennakkoinnin ja varautumisen teema on osa Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmaa, josta on myös myönnetty avustuksia kuntien kehittämishankkeisiin. Suhteessa kuntien tarpeisiin ja rooliin panostus on vielä vähäistä. Kansainväliset kokemukset osoittavat, että kuntatasolla ennakkoinnin ja varautumisen kehittäminen vaatii selkeää keskushallinnon panostusta.

Vanhuspalvelulain 5 §:n mukaisissa suunnitelmissa asumiseen ei vielä kiinnitetä huomiota merkittävästi

Vanhuspalvelulaki on yksi keskeinen väline, jolla valtio voi ohjata kuntia ja kuntayhtymiä ikääntyneiden asumisen ennakkoinnissa ja varautumisessa. Asuminen osana vanhuspalvelulain 5 §:n mukaista suunnitelmaa ei noussut selvityksessä juurikaan esille. THL:n kyselyn ennakotietojen mukaan 73 prosenttia kunnista ja kuntayhtymistä vastasi, että alueella ei ole tehty ikäasumisen ennakkointisuunnitelmaa.

Kuntien tukeminen ikääntyneiden asumisen ennakkoinnissa ja varautumisessa on aloitettu kansallisella tasolla, mutta sitä tulee jatkaa ja vahvistaa. Kansainvälisistä esimerkeistä nähdään, että työ vaatii pitkäjänteisiä useiden vuosien kehittämisprosesseja kunnissa. Valtio voi myös ARAn tai erillisten kehittämishankkeiden kautta tukea kuntien vertaisoppimista ja parhaiden käytäntöjen jakamista.

Yhteenveto toimenpide-ehdotuksista

Tietopohjan vahvistaminen

Suositus 1. Kuntien tulee aktiivisemmin hyödyntää mahdollisuudet rakennus- ja huoneistorekisterin sekä muiden julkisesti saatavien keskeisten tietojen käyttöön ikääntyneiden asumisen tilanteen selvittämisessä. Valtion tulee tukea ennakoivaa analyysiä osana kehittämistoiminnan rahoitusta.

Suositus 2. Kuntien ja kuntayhtymien tulee kartoittaa aktiivisesti ikääntyneiden tarpeita ja toiveita asumisessa hyödyntämällä esimerkiksi asukas- ja kansalaisraateja tai muita vastaavia osallistumistyökaluja.

Suositus 3. Valtion tulee rahoittaa tutkimusta asumistoiveiden ja -tarpeiden tutkimusta, joka kohdistuisi sellaisen ikäluokkiin, jotka ovat tulevaisuudessa vuosina 2030 ja 2040 yli 75-vuotiaita. Tällä hetkellä ei ole tutkimustietoa siitä, miten näiden ikäluokkien asumistarpeet ja -toiveet poikkeavat tämän hetkisten ikääntyneiden tarpeista ja toiveista.

Strategiat ja suunnitelmat

Suositus 4. Kuntien tulee vahvistaa ikääntyneiden asumisen kehittämistä osana omaa strategista päätöksentekoaan ja toimeenpanoaan sekä sisällyttää asuminen nykyistä vahvemmin osaksi vanhuspalvelulain 5 §:n mukaista suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi. Strateginen näkemys voi sisältyä kunnan olemassa oleviin strategioihin tai suunnitelmiin, mutta sen tulee olla kokonaisvaltainen ja pitkäjänteinen. Strategia sisältää esimerkiksi asumisen uustuotannon ja nykyisen kannan korjaamisen osalta asumisratkaisujen monipuolistamisen, asuinalueiden ikäystävällisyyden edistämisen, asumisen yhteisöllisyyden, lähipalveluiden tarjonnan ja ikääntyneiden osallistamisen kehittämisprosessiin.

Suositus 5. Kuntien tulee perustaa järjestelmällisesti toimivia poikkihallinnollisia ryhmiä, jotka vastaavat strategian toimeenpanosta ja seuraavat sitä sekä käyvät ennakkointia ja varautumista koskevaa vuoropuhelua vanhusneuvostojen ja muiden toimijoiden kanssa.

Asuntokannan kehittäminen

Suositus 6. Kuntien tulisi aktiivisesti kartoittaa omien kiinteistöjensä hyödyntäminen ikääntyneiden asumiseen sekä ARA-asuntokannan korjaaminen esteettömäksi ja ikääntyneille sopivaksi. Tällöin korjausten lähtökohdiana tulisi olla riittävän suuret asunnot. Usein uusia kohteita suunnitellaan edelleen tehostetun palveluasumisen lähtökohdista.

Suositus 7. Valtion tulee vahvistaa ARA-asuntokannan kehittämistä ikääntyneille soveltuvaan. Tämä vaatii sekä sitä koskevan korjausavustuksen aktiivista markkinointia että myös prosessin ja avustusehtojen arviointia ja muuttamista.

Kansalaisten tukeminen ennakoinnissa ja varautumisessa

Suositus 8. Kuntien ja kuntayhtymien tulee lisätä suoraan kuntalaisiin, ikääntyneisiin ja tulevaisuudessa ikääntyviin kohdistuvaa neuvontaa ja opastusta asumisesta. Keskeisiä sisältöjä ovat omaan ikääntymiseen varautuminen sekä tieto olemassa olevista mahdollisuuksista, kuten korjausavustuksista ja olemassa olevasta ja uustuotannon asuntotarjonnasta. Neuvontaa myös muista oman varautumisen mahdollisuuksista tulee lisätä ja kohdentaa erityisesti eläköitymisen ajankohtaan. Yhteistyö vanhusneuvoston, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa on tärkeää.

Suositus 9. Kuntien ja valtion tulee jatkossa hyödyntää eri toimijoiden mahdollisuudet tukea ja vahvistaa kansalaisten omaa asumisen ennakointia ja varautumista.

Kehittämisen tuki valtiolta

Suositus 10. Valtion tulee vahvistaa ikääntyneiden asumisen ennakointia ja varautumista osana vanhuspalvelulain toteuttamista ja sisällyttää asuminen vanhuspalvelulain 5 §:n mukaiseen suunnitelmaan ikääntyneen väestön tukemiseksi sekä tehdä täsmennykset ikääntyneiden asuinolojen kehittämiseksi 4 §:ään (yhteistyö kunnassa) ja asumisen ennakoinnin lisäämiseksi 12 §:ään (hyvinvointia edistävät palvelut).

Suositus 11. Valtion tulee resursoida pitkäjänteisesti kuntien asumisen ennakoinnin ja varautumisen kehittämiseen hankerahoituksen, informaatio-ohjauksen ja verkostoyhteistyön kautta.

Lisälukemista

Kortelainen, J., Oosi, O., Luukkonen, T., Luomala, N., Välikangas K., Hätälä, J. Haapakorva, P., Hämeenniemi, R., Kaasalainen, T. (2020). Ikääntyneiden asuminen – ennakointi ja varautuminen kunnissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 55/2020.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-033-2>

Ympäristöministeriö: [Ikääntyneiden asuminen](#)

Viitteet

¹ Tilastokeskus (2020). Väestöennuste 2019: Väestö iän ja sukupuolen mukaan alueittain, 2019–2040. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaenn/stat-fin_vaenn_pxt_128v.px/ (viitattu 2.12.2020)

² Ympäristöministeriö (2020). Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma. https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ikaantyneiden_asumisen_toimenpideohjelma_FI-52565ACB_21A7_4EB5_B5E1_99651279528D-159518.pdf/ (viitattu 2.12.2020)

Lisätietoja:

Senior Consultant, VTM, Jeremias Kortelainen Owl Group Oy, jeremias@owalgroup.com

Senior Partner YTM, Olli Oosi Owl Group Oy, olli@owalgroup.com

Ikääntyneiden asuminen – ennakointi ja varautuminen kunnissa -selvitys on toteutettu osana valtioneuvoston vuoden 2020 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa.

Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja:

asuntoneuvos Raija Hynynen
ympäristöministeriö, raija.hynynen@ym.fi

VALTIONEUVOSTON
SELVITYS- JA TUTKIMUSTOIMINTA
www.tietokayttoon.fi